

Потьомкін Ю.С.,
заступник начальника Східного ТУ
Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку

ЗМІНИ НА РИНКУ АУДИТОРСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ

Впровадження вимоги до емітентів, які здійснюють публічне розміщення цінних паперів, щодо обов'язкового складання фінансової звітності згідно з міжнародними стандартами стало значним викликом як для фахівців самих емітентів (насамперед, акціонерних товариств), так і для аудиторів, які обслуговують таку категорію підприємств. Як завжди, посилення вимог до певної групи суб'єктів підприємницької діяльності веде до кількісного зменшення цієї групи. Для аудиторів зменшення кількості емітентів означає звуження ринку аудиторських послуг та посилення конкуренції на ньому.

Втім, впровадження МСФЗ само по собі не варто розглядати як головну причину зменшення кількості емітентів, хоча би тому, що переважну частку емітентів в Україні становлять приватні акціонерні товариства. До основних причин звуження кола емітентів (крім макроекономічних факторів) можна віднести посилення вимог до акціонерних товариств усіх типів у зв'язку із вступом у чинність Закону «Про акціонерні товариства», більш прискіплива увага до емітентів так званих «технічних» акцій та розширення повноважень Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (далі – НКЦПФР) щодо вжиття заходів до порушників законодавства про цінні папери та до товариств, які мають ознаки фіктивності.

Згідно з нормативними документами, що регулюють діяльність аудиторів, а також відповідно до законодавства про фінмоніторинг, аудитори повинні вивчати своїх клієнтів ще на етапі встановлення відносин з ними. Крім того, звичайний здоровий економічний глузд вимагає аналізувати перспективність зв'язків з клієнтом та моніторити клієнтську базу на предмет її стабільності.

З огляду на це, аудитору доцільно вірно оцінювати ризики в діяльності клієнтів. Що стосується акціонерних товариств (далі – АТ), то такі ризики в значній мірі пов'язані з порушеннями емітентами законодавства про цінні папери, за які НКЦПФР вживає досить суворі заходи, аж до скасування випусків акцій та надання позовів про припинення емітента як юридичної особи.

АТ може стати об'єктом таких заходів у наступних випадках: допущення при створенні порушень, які неможливо усунути; неподання протягом двох років до НКЦПФР інформації, передбаченої законом; неутворення органів АТ протягом року з дня реєстрації звіту про результати приватного розміщення акцій серед засновників; нескликання загальних зборів акціонерів протягом двох років. В цих випадках НКЦПФР має повноваження подавати позов про припинення АТ (п. 31-1 ст. 8 Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні»). В якості першого кроку НКЦПФР у цьому році застосовує до таких порушників зупинення обігу їх акцій. Такий захід реалізується шляхом видання рішення НКЦПФР про заборону внесення змін в систему депозитарного обліку конкретного емітента.

Зупинення обігу акцій може застосовуватися і за значно ширший перелік порушень (п. 5 та п. 30 ст. 8 того самого Закону). Так, у цьому році НКЦПФР зупинила обіг акцій АТ, які повторно не виконали розпоряджень щодо приведення діяльності у відповідність до Закону України «Про акціонерні товариства». Слід зважати, що зупинення обігу акцій не звільняє АТ від обов'язку надалі оприлюднювати проаудовану річну звітність, навпаки, припинення порушень можуть бути підставою для відновлення обігу акцій.

Особливої уваги заслуговують повноваження НКЦПФР щодо зупинення обігу акцій, подання позову про ліквідацію з наступним скасуванням випуску акцій акціонерних підприємств, що мають ознаки фіктивності (п.п. 5-1, 5-2, 5-3 ст. 8 Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні»). На цей час діє Рішення ДКЦПФР від 22.12.2010р. № 1942, згідно з яким до ознак фіктивності належать нерозкриття емітентом регулярної інформації; відсутність чистих доходів за звітний рік; переважна більшість активів складається з фінансових інвестицій та дебеторської заборгованості; кількість працівників та середньомісячний фонд їх оплати не перевищують двох осіб та двократного мінімального розміру заробітної плати відповідно; відсутня бухгалтерська служба або бухгалтер.

Поки що включення АТ до переліку тих, які мають ознаки фіктивності, здійснюється у разі наявності щонайменше одразу трьох таких ознак при умові, що підприємство, крім того ще і не знаходиться за зареєстрованим місцезнаходженням. Але на сайті НКЦПФР вже розміщений проект нового Рішення, відповідно до якого перелік ознак фіктивності розширено, а підставою для визначення АТ фіктивним буде наявність тільки двох ознак, якщо однією з них є відсутність за місцезнаходженням або трьох ознак, навіть якщо АТ перебуває за зареєстрованою адресою.

Кожному аудитору, використовуючи дані з офіційних сайтів <http://www.nssmc.gov.ua/> та <http://www.smida.gov.ua/>, неважко проаналізувати скількох клієнтів він може втратити найближчим часом. В деяких випадках підприємства, що діють з вищезазначеними порушеннями, створювалися зі злочинною метою, в інших – припускають ці порушення через необачність чи необізнаність (що не звільняє від відповідальності). Відтак і реакція аудитора може бути різною – від відмови у встановленні відносин до сприяння у припиненні порушень.

Зменшення кількості клієнтів (а акціонерні товариства становлять переважну частку клієнтури аудитора) загострює конкуренцію між аудиторськими фірмами, що змушуватиме аудиторів підвищувати якість своїх послуг та вносити корективи у цінову політику.

**Семенець А.О., к.е.н., доцент,
Харківський інститут фінансів УДУФМТ**

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ КРИТЕРІЇВ АУДИТОРСЬКОЇ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Чітке визначення критеріїв аудиторської оцінки фінансової звітності необхідне для раціональної і правильної організації аудита, вибору аудиторських процедур.

Згідно з МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до міжнародних стандартів аудиту», Законом України Про аудиторську діяльність від 22.04.1993 р. № 3125 загальною метою аудиту фінансової звітності є визначення достовірності фінансової звітності та даних бухгалтерського обліку і відповідності їх вимогам діючого законодавства, нормативним актам суб'єкту господарювання.

Думка аудитора формується на підставі аналізу зібраних у ході здійснення аудиту достатніх і необхідних доказів. Аналіз і збір аудиторських доказів проводиться на систематизованій основі, що обґрунтовує впевненість аудитора в складеному ним висновку про достовірність фінансової звітності. Практика здійснення такого підходу реалізується на підставі застосування критеріїв аудиторської оцінки фінансової звітності, що представляють більш деталізовані й конкретні підцілі аудиту.

За результатами дослідження вітчизняних науковців під керівництвом О.А. Петрик. надано таке визначення критеріїв – оцінювання, за допомогою якого можна визначити відповідність звітності попередньо встановленим нормам, правилам та показникам. Савченко В.Я. надає таке визначення критеріїв – оцінка, за допомогою якої можна визначити відповідність звітності попередньо встановленим нормам, правилам та показникам. Згідно з Міжнародними стандартами контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та